

Leto XXVII.

Številka 12.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1911.

VSEBINA.

1. <i>Dr. Fr. G.</i> : O stališču žene kakor pooblaščenke v pravnih	353
2. <i>Dr. M. D.</i> : O podlagah odločbam po nemškem in avstrijskem civilnopravnem redu	356
3. <i>Dr. P. Defranceschi</i> : Sodno-zdravniška mnenja	361
4. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo.	
a) Privatne železnice za izvažanje lesa, ki je bila speljana s privoljenjem sosedov deloma po tujem svetu, ni smatrati za pritiklino graditeljeve nepremičnine, iz katere se izvažata les. Analogna uporaba predpisov o inedifikaciji je v takem slučaju izključena, ker so določbe §-ov 417—419 o. d. z. dispozitivnega značaja. Ako pride graditeljeva nepremičnina na prisilno dražbo, zdražitelj ne pridobi lastnine onega dela železnice, ki ne teče po graditeljevem zemljišču, niti tedaj, če se je v cenilnem zapisniku, ki je bil vzeta za podlago dražbenih pogojev in domika, cenila vsa železnica kakor celota	364
b) Ali tožbi med dvema pretendentoma, s katerima uveljavljata drug proti drugemu vsak svojo lastninsko pravico do istega prepirnega sveta, ustanovljata ugovor že tekoče pravde v zmislu §-a 233 c. pr. r.? — Ali prvi daje s svojo tožbo drugemu povod k tožbi (§ 45 c. pr. r.)?	373
Kazensko pravo.	
Tudi najemnik je po §-u 386 k. z. kazniv, ako gre stanovat v novo sezidano hišo, predno je bil izdan stanovanjski konsenz	375
5. K poglavju: nemščina — notranji uradni jezik pri sodiščih	377
6. Plenarni sklepi c. kr. upravnega sodišča	381
7. Razne vesti	382

Slovenski Pravniki.

Leto XXVII. V Ljubljani, 15. decembra 1911. Štev. 12.

O stališču žene kakor pooblaščenke v pravnih.

Po §-u 449 c. pr. r. sme le zakonska žena s pooblastilom svojega moža nastopati v pravnih in to le v malotnih stvareh. Drugače pa se sme po §-u 29 c. pr. r. postaviti za pooblaščenca svojepravno osebo moškega spola, kolikor ni zapovedano zastopanje po odvetnikih in ne presega sporni predmet v denarjih ali v denarni vrednosti zneska 1000 kron.

Kjer prebivalstvo hodi v inozemstvo za delom (v Ameriko, v nemške države, v rumunske gozde itd.), je živa potreba, da postavi odhajajoči gospodar pooblaščenca na domu. Izkušnja pri naših sodiščih nas uči, da se posestnik bolj nego na moškega sorodnika ali nesorodnika-rojaka zanaša na soprogo, in vsak sodni okraj, ki je po ameriškem izseljevanju prizadet, ima raditega na stotine ženskih pooblaščenk. Pooblastila se skoro brez izjeme dajejo potom onih že čisto v navado prišlih tiskanih vzorcev, ki se dajejo odvetnikom za pravdo, to je v obliki pravnih pooblastil, ki imajo v detajlu bolj ali manj obširne stvarnopravne določbe, pa bi zadoščala za oblast, ki jo daje zakon odvetniku po §-u 31 c. pr. r.

Sodišča smatrajo takšna pooblastila zakonskih žená za pooblastila sploh po §§-ih 1002 in 1008 o. d. z. in so jim pod pogojem, da vsebina ni nasprotna, zadostna tudi za zemljiško knjigo, če niso preko enega leta stara. To s tega vidika, da je v pooblastilu imenovana pooblaščenka stvarno upravičena, izvršiti v pooblastilu navedena opravila.

Za redno okrajnosodno postopanje (§ 431 nasl. c. pr. r.) velja v stvarnopravnem oziru isto. Kajti določba §-a 29 c. pr. r. se tolmači edinole tako, da ženska ne more nastopati v pravnih kakor stranka, kadar ni spornica, ampak le kakor pooblaščenka, spornikova zastopnica. V takšnih primerih so si sodišča ustvarila prakso, da žensko, ki je v prevesnih primerih žena spornika, napotijo, naj spo-

sobno moško osebo namesti, in nameščenega moškega smatrajo za stvarno in pravdno upravičenega zastopnika odsotnega spornika. Do te rabe je privedlo naziranje, da določba §-a 29 c. pr. r. v nobenem oziru ni razveljavila določbe civilnega prava o pooblaščenju, marveč da je ženski odrečena zgolj pravdna zmožnost zastopanja pri sodišču. Logična posledica je, da sme žena nameščati, kolikor dovoljuje določba §-a 1010 o. d. z., to je takrat, ako je imenovanje namestnika v pooblastilu izrečno dovoljeno, ali pa, ker je namestitev vsled okolščin neizogibna.

Očito je, da je to ravnanje ustrezalo dejanskim razmeram in potrebam. Posestnik dá ženi pooblastilo, da ima pooblaščenca tudi za morebitne pravde, drugače bi bil v pravdi brez pooblaščenca, čeprav si ga je bil postavil. Pravno sigurnost bi to zelo poslabšalo.

V neki pravdi je pooblaščenka — soproga v imenu odsotnega posestnika naperila zoper soseda lastninsko tožbo ter je vzlic pouku prišla k ustni sporni razpravi brez namestnika. Toženec je izrazil dvom o pravdni zmožnosti, recte o zastopniški zmožnosti žene, toda ko mu je sodnik razložil, da v takih primerih ravna, kakor smo zgoraj povedali, izrekel se je toženec takoj zadovoljnim, da se nedostatek popravi s tem, da bo tožnikova pooblaščenka pri prihodnji ustni razpravi na licu mesta namestila sposobnega moškega. Tako se je zgodilo. Žena je v pooblastilo vpisala namestitev in namestnik je prisostvoval pri razpravi, ne da bi bil toženec ugovarjal. Potem pa je toženec napadel sodbo radi ničnosti po §-u 477 št. c. pr. r., češ da je po §-u 29 c. pr. r. žena kratkomalo nesposobna za vsako pravdno dejanje, ne le za razpravljanje, marveč tudi za vložitev tožbe, prejem pravnih spisov itd., ter da namestitev moškega tekom pravde ni bila nobena poprava, ker pooblaščenec ne more več pravic dati naprej, nego jih ima sam.

Druga stopnja je uradoma razveljavila sodbo in vse postopanje iz istega ničnostnega razloga §-a 477 št. 5 c. pr. r., češ, da se sme po §-u 29 c. pr. r. postaviti za navadnega pooblaščenca le osebo moškega spola ter da za zastopanje pred sodiščem v pravnah razen malotnih stvari mož ne more pooblastiti svoje žene. Toliko da je določba §-a 1008 o. d. z. razveljavljena. Neveljavno da je pooblastilo, s katerim je tožnik dal ženi izrečno pravdno pooblastilo po zmislu §-a 31 c. pr. r. in še špeciijelno pooblastilo po zmislu §-a 1008 o. d. z. Ker žena nima nobenih pravic, da zastopa v pravn-

nem postopanju, potem ne more biti govor o pravici, veljavno postaviti namestnika. Na nedostatek pooblastila se je ozirati v vsaki dobi pravnega spora (§ 37 c. pr. r.). Niti s tožbo, niti s poznejšnim zastopanjem ni bilo ustanovljeno, ne nadaljevano nobeno pravdno razmerje, marveč tožnik te pravde nikoli ni nastopil.

Vrhovno sodišče je skladno z rekurznim predlogom sklep II. stopnje razveljavilo ter vrnilo stvar, da je dalje reši (odl. od dne 31. oktobra 1911 R VI 335/11). Utemeljuje, da določba §-a 29 c. pr. r. ne derogira določbe §-a 1008 o. d. z. v tem zmislu, kakor ne bi dovoljevala pooblastitve žene za zastopanje. Obratna razlaga ne ustreza pravni svrhi tega paragrafa, ki določa zgolj kakovost oseb (glej tudi § 26 c. pr. r.), ki se smejo dopuščati za pravdne zastopnike pred sodiščem. Besedilo ne izreka, da pooblastitev žene za zastopanje ne velja, marveč le, da žensk za zastopnice ni pripuščati. Dvorni dekret od 24. oktobra 1845 št. 906 zb. pr. z. (sumarni prestopnik) je določal v §-u 9, da smejo pravdne stranke razpravljati po osebah, ki niso odvetniki, toda 24 let stare morajo biti in moškega spola. Ta določba je jasno izražala, da žena ne sme hoditi k sodišču zastopati, ne pa, da pooblastilo ni stvarno veljavno. V bistvu sta si stara in nova določba enaki. Določba §-a 31 c. pr. r. tu sploh ne prihaja v poštev, ker velja le za odvetnike. Pooblastilo, ki ga je tožnik ženi dal, ni nobeno pravdno pooblastilo, čeprav se tako nazivlja, marveč je »pooblastilo sploh« po §§-ih 1002 in 1008 o. d. z., ki po §-u 1009 o. d. z. upravičuje soprogo, da izvrši v pooblastilu navedena opravila, in ta pravica obstoji, čeprav § 29 c. pr. r. brani, da bi pred sodiščem zastopanje sama izvedla. Pooblastitev je stvarno veljavna in enako tudi namestitev, ker ima po §-u 1010 o. d. z. pooblaščenec pravico postaviti namestnika, ako mu pooblastilo kakor tukaj po vsebini to dopušča. Postavljeni namestnik je imel popolno sposobnost za zastopanje pred sodiščem in je torej tožnika zakonito zastopal. Vrhu tega je pri drugi razpravi podatke prejšnjega razpravljanja s svojim zadržanjem potrdil, in zato manjkajo pogoji ničnostnega razloga po §-u 477 št. 5 c. pr. r. —

Ta primer je z ozirom na posle pri naših sodiščih velezanimiv. Sodišča bodo dobila jasno sigurnost, da je njih dosedanje postopanje pri pravnah odsotnih pravilno, saj so avtentično razpršeni dvomi o pravem stališču ženske kakor zastopnice v pravnah in o vprašanju, da imenovanje pooblaščenca in namestnika za pravdo

nima nobenega posla s pravnim pravom. Celo v pravnih nad tisoč kron je dopustno, za pravdo pooblastiti navadnega moškega ali žensko. Tak pooblaščenec ne bo mogel zastopati pred sodiščem, ker se sme veljavno pripustiti le odvetnik, toda brez dvoma bo upravičen, namestiti s pomočjo §-a 1010 o. d. z. odvetnika. Tudi ta substitucija bo veljavna, ker je pooblastitev nesoden akt, ki ustvari pravno zastopanje po pravilih civilnega prava.

Dr. Fr. G.

O podlagah odločbam po nemškem in avstrijskem civilnopravnem redu.

(Dr. Hermann Bayer: Entscheidungsgrundlagen im deutschen und österreichischen Zivilprozeß. Ein Beitrag zur Lehre von der materiellen Richtigkeit des Urteiles. Graz, Leuschner & Tubensky, 1911, 328 str.)

Monografskih razprav o posameznih važnejših civilnopravnih inštitutih ima avstrijsko civilnopravno slovstvo bore malo. Tembolj razveseli naznanjeno delo dr. Bayerja, sodnika v Gradcu, ki utegne prav občutno vrzél v tem slovstvu celo srečno izpolniti.

Kakor pravi podnaslov knjige, peča se delo s primerjavo avstrijskega in nemškega civilnopravnega reda glede materijalne pravilnosti sodeb. Namen civilne pravde je zasiguranje ali uveljavljenje zahtevkov, služočih zasebnim interesom. Ako pa pride zasebni interes navskriž z občimi interesi, onda treba zasebnega žrtvovati občemu. Za civilnopravno pravo ni na mestu niti načelo izključne izvedbe pravde po sodniku, niti načelo neomejene razpolagalne svobode strank. Treba kompromisa med obema smerima.

Predno začne dr. Bayer raziskavati, kateri obeh civilnopravnih redov — nemški ali avstrijski — ustreza bolj postulat u materijalne resničnosti sodeb, podaje kratek obris o rimskem civilnem pravnem redu, ki naj služi nekako za podlago razmotranja o danem vprašanju. Ko pride do modernega prava, določi predvsem polje svojih raziskavanj. Sledeč mojstru civilnopravne vednosti, Hellwigu, razločuje pravdne predpogoje, pa pravdne in materijalne tožbene predpogoje. Pravdni predpogoji,

kakor na pr. zmožnost nastopati kakor stranka, dopustnost pravne poti, tuzemska podsodnost, morajo biti praviloma izpolnjeni že za časa, ko se tožba naperi, ali pa morajo vsaj dobiti moč, ki učinkuje nazaj za tisti čas, drugače ne pride do sodbe, marveč do zavrnitve pravde. Od tožbenih predpogojev morajo biti procesualni do konca zadnje razprave o dejstvih podani, drugače se ne podeli pravno varstvo. Na materialne tožbene predpogoje se mora ozirati sodba sama, to so pravi predpogoji, ki imajo moč, da vloženo pravno razmerje civilistično učinkuje, in sicer ne glede na to, ali so nastopili med pravdo ali izven pravde ali celo po vložbi tožbe, samo da zve sodišče za to na način, ki se zлага s civilnopravnim postopanjem. Ta uredba, kateri pripisuje pisatelj glavni vpliv na materialno pravilnost sodnikovega reka, pa ni brez izjem; i v avstrijskem i v nemškem c. pr. redu so možni primeri, ko se pušča to načelo v nemar. Da baš te izjeme ustanovi in njih vpliv določi, to nalogo si je postavil pisatelj. Naj omenimo vsaj nekaj misli iz bogate vsebine njegovega dela.

V prvem poglavju, ki raziskuje razmerje med sodiščem in strankami, ko gre dobiti podlage za odločbo, ustanavlja pisatelj, da i po avstrijskem i po nemškem pravu naj praviloma vrše nalogo, zbrati pravna in izkustvena načela in pa dejstva, ki se tičejo uradoma vpoštevnihi točk — sodišča s pomočjo strank. Zbiranje ostalega dejanskega gradiva pa je stvar dokaznih predlogov strank, katerim gre pri tem podpora sodišča. Materialna pravdovodstvena pravica ni nikaka inkvizicijska dolžnost, nego dejalnost sodnika morajo izbaviti stranke s svojimi predlogi. Avstrijski civilni pravdni red poudarja še posebej dolžnost strank, da morajo navajati pravdno gradivo po resnici, a nemški nima take določbe; vendar pisatelj v tem ne vidi bistvenega razločka med obema pravoma, ker niti avstrijski zakon ne določa nikake sankcije za kršenje tega načela z neresničnimi navedbami. Edino določbo glede nagajivega navajanja neresničnih trditev bi pisatelj smatral za tako sankcijo; po našem mnenju bi se pa dala tudi določba §-a 44 c. pr. r. smatrati za nekako kazen za prikrievanje resnice, čeprav je namen te določbe v prvi vrsti, da se onemogoča zavlačevanje pravde.

Obširno razmotruje pisatelj razne oblike, kako naj izvršujejo sodišča svojo pravico za stran povpraševanja strank,

Po njegovem mnenju se smejo stranke edino-le v ta namen povpraševati po dejanskih okoliščinah, da se že podani dejanski stan ali dokazna vprašanja izpopolnijo, ne smejo se pa sodišča te pravice posluževati, da bi se razširilo pravdno gradivo samo kakor takšno. To subtilno razločevanje utegne biti teoretično dokaj zanimivo, za prakso pa nima posebnega pomena. Meja med »izpopolnitvijo že podanega dejanskega stanu« in med »razširjenjem pravnega gradiva« je pač nejasna in dolžnost posameznega sodnika, podati strankam potrebna navodila za pravdno postopanje (§ 432 avstr. c. pr. r.), utegne marsikaterikrat po vsej pravici upotiti sodnika k navajanju strank, da razširijo pravdno gradivo. Baš iz tega razloga se je pri nas tako bujno razvilo — informativno povpraševanje strank, in to pač ne na kvar materialni resničnosti sodeb.

Takisto strogo povdarja pisatelj načelo, da pravdno vodstvo ne sme zagaziti v razširjanje pravnega gradiva ob nadaljnjih sredstvih pravnega vodstva, pri zaukazu predložitve listin, pri uradni odredbi krajevnega ogleda in pri uradnem vabilu prič, in pri tem povdarja, da le-ta inštitut pozna le avstrijski zakon. (Pri uradnem vabilu prič govori pisatelj o izvedbi dokazov brez predloga, »antragslose Beweiserhebung«; ta izraz pa pač ni primeren, ker brez dokaznega sklepa ni dokaza, brez zaslišbe strank v svrhu izraza mnenja o dokazu pa dokaznega sklepa ne.) — Ako se ob zaslišanju prič pri krajevnih ogledih ali pri ogledih stvari razširi obseg dotlej znanega pravnega gradiva, onda se sme po Bayerju novo gradivo uradoma le toliko uporabljati, kolikor se tiče točkov pravnega vprašanja, ki jih je uradoma ustanoviti. Tudi ta izvajanja nudijo le teoretičen interes, v praksi je čisto govoto, da se bo tista stranka, kateri pride novo gradivo prav, takoj nanje sklicevala, odnosno bi moral celo posamni sodnik dati stranki navodilo, da se tega gradiva posluži. Ako pa je stvar taka, onda smemo reči, da vse gradivo, ki se dobavi potom izvedbe dokazov, postane pravdno-relevantno gradivo, razum ako sta se stranki sporazumno odrekli uporabi kakega še neznanega gradiva.

V posebnih podglavjih se peča pisatelj s suvereniteto sodišč, osobito s pravico zavrnitve strankinih predlogov, ki je v civilnopravnih redih obeh držav različno urejena; nadalje z izsledbo pravnih in izkustvenih načel in s posledicami nepopolnega ali nepravočasnega razpravljanja strank. Posebno temeljito raz-

pravlja pisatelj o razlikah med nemškim in avstrijskim pravom glede odreke prisege in pa glede vprašanja o novotah; lahko bi se bil pri tej priliki še drugih prepornih vprašanj iz postopanja na višjih inštancah lotil, ki se takisto tičejo materialne resničnosti sodeb in so baš vsled tega za prakso posebnega pomena.

V poglavju o podlagah odločbam v kontradiktornem postopanju je govor o raznih vprašanjih, tičočih se provedbe dokazov. Posebej je omeniti pisateljeva izvajanja o uporabnosti zasebnega znanja sodnikovega, in sicer najprvo glede strokovnega in potem glede znanja, ki se tiče dejstev. Pisatelj rešuje vse kontroverze, ki so se izcimile na tem poprišču civilnopravnih konštrukcij, iz načela, da mora sodnikova sodba dati stranki vero in zaupanje, da ustreza odločba pravu. S tega stališča izključuje vsako sodnikovo strokovno znanje, češ, da je za sodbo neporabno, ako ne izvira s polja sodnikove delavnosti. Izjeme sme ustanavljati le zakon sam, kakor na pr. za kavzalno sodstvo. »Obramba zoper zlorabo proste ocene dokazov imej svoje težišče v zahtevi, da se razsodi vsaka zadeva strogo na podlagi aktov« (P l a n c k). Po našem mnenju pa bi bila pač slaba za sodnikovo avtoriteto, ako bi se moralo to načelo tirati do skrajnega. Poglejmo le na način protokoliranja v bagatelnem postopanju! Motivi k našemu civilnopravnemu redu kažejo, da nam pretiravanja ob sebi pravilnega načela v pisateljevem zmislu ni treba. — Glede sodnikovega zasebnega znanja o dejstvenem gradivu izvaja dr. B a y e r za avstrijsko pravo, da je sme sodnik upotrebiti le za to, da stranko s poukom navaja k izpopolnitvi pravnega gradiva, nikakor pa mu ni dovoljeno, ako to navajanje nima uspeha, povzročiti razširjenje in takò resničnost odločbene podstave s tem, da bi se skliceval na svojo lastno vednost o dejanskih okolnostih. Edino le na tiste dokazne razloge naj se ozira, katere mu pribavijo stranke; nikakor ne sme izrekati, da za to ali ono dejstvo ne rabi dokazov, ker je bil sam tedaj navzočen in je stvar sam videl ali slišal. Ali pri teh pisateljevih izvajanjih nastane ob sebi vprašanje: kako pa tedaj, ako je bil sodnik — seveda le sodnik posameznik — edina priča pravdno relevantnega dogodka? Kako pa naj sodnik s povpraševanjem stranko navaja, da ona zve le-to okolnost? Ako se je to zgodilo, mari naj stranka predlaga, da se zasliši sodnik? Ako stranka dejstva, da je bil sodnik priča dogodku, ne dozna in se na vednost sodnika sklicevati ne more, ali

naj sodnik izreče sodbo zoper svoje prepričanje, utemeljeno na podlagi lastnega znanja o stvari?

Glede učinka, če se odrečeta obe stranki dokazu po pričah ali listinah, pravi pisatelj, da se mora sodišče, ko je zvedelo vsebino listine, pri ustni razpravi v svrhu provedbe dokaza na ta dokaz ozirati, akoravno sta se stranki sporazumno odrekli temu dokazu. Ali pisateljeva izvajanja, zakaj bi tu ne obveljalo načelo §-a 183 avstr. c. pr. r., po našem mnenju niso prepričevalna. Ob razpravljanju o dokazu z zaslišanjem strank bi kazalo, da bi se pisatelj dotaknil vprašanja, kako je z dolžnostjo sodišča, da zasliši najprej obe stranki brez prisege, ako so na eni strani sosporniki, ki pa izmed njih nekateri sploh ne morejo priti k sodišču ali le težko (na primer ameriški procesi). Praksa se nagiblje nazoru, da ni treba zaslišati vseh sospornikov.

Drugi del tega — morebiti najznamenitejšega — poglavja se bavi z vprašanjem, kako je z ugotovitvijo dejstev brez dokaza. Tu je govor o dejstvu, da je kaj občeznano, nadalje o priznanju strank, o pravnih domnevah in naposled o vpoštevanju celokupne slike razprave ter o prosti oceni dokazov. Priznanje strank pred sodiščem smatra pisatelj za pravdno dejanje, čegar učinek praviloma velja le za pravdno polje. Po tem načelnem naziranju presoja pomen, ki gre preklicu priznanja pred sodiščem. Izvensodno priznanje mu je vedno le dokazno sredstvo, za katero veljaj prosta ocena dokazov. Nadalje se peča pisatelj v tem poglavju še z dokaznimi pogodbami in s civilnopravnim institutom, ko stranke izven pravde s pogodbo določijo, da veljaj za bodočo razpravo o spornem zahtevku izjemno pravo, n. pr. mandatno ali menično postopanje. Tudi tu je pisatelj nekatera, v praksi večkrat se ponavljajoča, preporna vprašanja prezrl, n. pr. vprašanje, kateri ugovori zoper menični plačilni nalog se smejo tudi še po prekluzivni dobi treh dni oglašati.

Zadnja poglavja knjige govore o podlagah pri sodbah vsled odreke ali priznanja in v zamudnih slučajih. Kratek obris zgodovine zamudnih sodeb po rimskem pravu priča, kako temeljito se je pisatelj v to snov zaglobil.

V končnem resuméju knjige pride dr. Bayer do zaključka: Niti avstrijski, niti nemški civilni pravdni red ne nudi zadostnih garancij za materialno resničnost odločbenih podlag, vendar stoji

stvar v našem pravu bolje, nego v nemškem. Nemški civilni pravdni red krati n. pr. preveč pravico sodišča do pozvedovanja, utešnjuje preveč prosto oceno pri nepopolnem, nepravočasem postopanju strank, se premalo izogiblje nevarnosti, da se ugotovi neresnično dejstvo, ker izključuje prosto oceno dokazov ne samo tedaj, ko se je prisega storila, ampak tudi v slučaju, da se je odrekla.

Bayerjeva knjiga ima za predmet malodane vsó snov civilnopravnega reda dveh držav. Vseskozi kaže pisatelj resno voljo, da prouči vsak problem do dna in da poda rešitev docela v duhu zakona. Tudi ako se nismo mogli z vsemi rezultati njegovih raziskavanj strinjati, priznavamo vendar njegovemu delu radi veliko vrednost ne samo za teorijo, ampak tudi za prakso. Osobito bogati kritični aparat pod črto bo praksi dobro služil, ker ne obsega le gólih citatov, ampak podaja tudi vsebino mnenj drugih pisateljev, a to študij knjige izdatno olajšuje. Da pisatelj vseskozi sinoptično obdeluje dva sorodna civilnopravna reda, v tem pa vidimo najznamenitejšo stran njegovega dela, kajti uprav na ta način se vpliv nemškega civilnopravnega reda na avstrijski civilnopravdni red, pa tudi očividni napredek v našem pravu najlažje spozna.

Dr. M. D.

Sodno-zdravniška mnenja.

Priobčuje dr. P. Defranceschi.

XVIII.

Prelom reber — na sebi težka poškodba, ki je pa vsled zamašenja pljučnih laskovic in njih petelj, torej radi slučajno pristopivših, vendar iz dejanja nastalih vzrokov povzročila smrt, ki bi bila preprečena s pravočasno in primerno pomočjo. (§ 129. 2 d) e) kaz. pr. reda).

Po živahnem prerekanju porinejo fantje 60letnega potnika iz gostilne na cesto, kjer pade in na njega še drugi. Na tleh ležečega obdelovanje s pestmi in koleno ter odnehajo, stoprav zapazivši, da se napadenec nič več ne gane. Začno ga oblivati z mrzlo vodo in drgniti po prsih in okončinah. Čez pol ure se poškodovanec zave, nakar ga preneso v posteljo.

Tekom tedna se stanje precej zboljša, a bolnik želi, da se ga prepelje v bolnico, ker upa hitreje ozdraviti. Ustrezajoč tej želji, nalože bolnika na navaden, brezperesen kmečki voz in prepeljejo po slabi cesti v bolnico, oddaljeno 18 km. Med vožnjo stoče bolnik venomer, osobito kadar gre kolo čez kamen. Proti koncu vožnje pa utihne in dospevši pred bolnico je — mrtev.

Po naročilu sodišča se izvrši drugega dne raztelesitev.

I z v i d.

Telo srednje veliko, močno, tolstnica pičla, ohlapna, koža bleda, na hrbtu bledovišnjevkasta. Veznice in ustnici blede, zenici srednje široki, enaki, ustna in nosna duplina prazni, vrat in čok sorazmerna, okončine odrevenele, trebuh zelo napet. Ako se pritisne na čok z dlanjo, se čuti škrtanje kosti. Drugače ni najti nikoder najmanjše poškodbe.

Notranji pregled.

Na notranji plati nalobja ni videti nikake krvave pege, istotako ne na krovu lobanje, ki je široko jajčast in srednje debel. Čvrsta opna gladka, malokrvna, notranji opnici tudi malokrvni, na vzlevku ob zarezi zelo kalni in s siratko prepojeni. Možgani testnati, votline pravilne, v splavih malo temnotekoče krvi, dno lobanje nepoškodovano. V goltancu in zgornjih dihalih malo sluznate blede tekočine, sluznica povsod bledovišnjevkasta, grgavec in podjezičnica nepoškodovana. V vratnih dovodnicah temnotekoča kri. Prepona na desni strani pripeta na peti, na levi na šesti reberni hrustanec. Levo krilo pljuč priraščeno na več mestih na prsno steno. Sredi teh prirastkov sesedena kri. Le-tu je drugo in četrto rebro zlomljeno. Tudi desno krilo je priraščeno ter se najde i v teh prirastkih sesedeno kri. Tkalinina je mehka, prasketa na pritisk, ni ranjena; spodnji krpi sta temnejši nego zgornji, postrgani sok krvavkast, peneč, čist. Sluznica dušnikov rumenkasto-rdeča, pokrita s sluzom. Srce ohlapno, mišičje rujavkastordeče, a prosojno, zaklopnice in notranje posrčje (endocardium) nespremenjeno, istotako venčaste odvodnice. — Po odstranitvi srca in pljučnih kril iz prsne votline se natančno pregleda čok. Grodnica je ob tretjem rebro počez počena, drugo desno rebro je dvakrat, tretje, četrto, peto in šesto po enkrat, a na levi strani drugo, tretje, peto, sedmo in osmo po enkrat; četrto dvakrat zlomljeno. Porebrnica ni nikoder pretrgana niti ranjena. V trebušni

votlini nikake tuje vsebine. Jetra zelo velika, malokrvnata, čvrsta, rujavkasto rdečkaste barve, imajo na prerezu jasno krpično risbo: bel obod z rjavkasto sredino. Trebušna slinavka, želodec, dvanajstnik, čreva, opornjak, medenični organi, obisti in hrbtenica pravilni.

Vranka ima več vrvastih prirastkov, a je pravilna. Premerniki: 12·5 : 8 : 2·2 cm. Koščki pljuč se pod drobnogledom pregledajo: posod so laskovice in njihove petlje (Kapillarschlingen) s tolščo zamašene, osobito okrog pljučnih mehurčkov. V možganih pa ni možno zaslediti masti.

M n e n j e.

Neposredni vzrok smrti je zamašenje pljučnih laskovic in njihovih petelj s tolščo, ki se je izločila iz mozga zlomljenih kosti in prišla po dovodnicah v srce ter od tod v pljuča. Vsled zamašenih žil je kri zastajala v desnem srčnem prekatu, kar je povzročilo otrpnenje srca.

Bolnik se je počutil precej dobro, dokler ga niso peljali po slabi cesti. Ako bi ga pustili doma, bi bil skoraj gotovo ozdravel. Gotovo je bilo že ob poškodbi zašlo nekaj tolšče v krvne žile, vendar pa ne toliko, da bi se bili pojavili za življenje nevarni znaki, kakor težko dihanje, nepravilno bitje srca, omotica itd. Tekom tedna se je stanje bolnikovo izboljšalo, kar spričuje, da je kri nabrano tolščo že izločila. Nanovo pa je tolščca vstopila v žile ravno med vožnjo, ko so se kostni konci sem in tja premikavali. Ta dolgotrajni pretres telesa je tedaj povzročil otrpnenje srca. Iz navedenega sledi, da ni nastala smrt neposredno vsled zlomitve reber in grodnice, temveč vsled pretresa težko poškodovanega telesa.

Kostni zlomi niso nastali vsled padca, pač pa vsled skakanja po čoku. Rebra so namreč prelomljena ravno na vrhu obloka, tedaj na mestu, kjer tudi lesen obroč počí, ako se ga od dveh strani stisne. Ako bi se bil poškodovanec sodnozdravniško preiskal koj po poškodbi ali stoprav pred odhodom v bolnico, bi se bile ocenile poškodbe za težke, združene z motenjem zdravja in nesposobnostjo za izvrševanje poklica za najmanj 30 dni, izključila bi se pa smrtna nevarnost.

Ker je bila vsled vožnje v bolnico povzročena smrt s tem, da so se zamašile pljučne laskovice in njih petlje s tolščo, je smatrati

dejanje, vsled katerega so bila rebra zlomljena, za smrt odgovorno, čeprav le radi slučajno pristopivših, vendar pa iz njega nastalih vzrokov; smrt bi pa ne bila nastopila, ako bi bil bolnik mirno doma ležal. (Kaz. pr. r. § 129, d) c.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Privatne železnice za izvažanje lesa, ki je bila speljana s privoljenjem sosedov deloma po tujem svetu, ni smatrati za pritliklno graditeljeve nepremičnine, iz katere se izvažata les. Analogna uporaba predpisov o ineditifikaciji je v takem slučaju izključena, ker so določbe §-ov 417—419 o. d. z. dispozitivnega značaja. Ako pride graditeljeva nepremičnina na prisilno dražbo, zdražitelj ne pridobi lastnine onega dela železnice, ki ne teče po graditeljevem zemljišču, niti tedaj, če se je v cenilnem zapisniku, ki je bil vzet za podlago dražbenih pogojev in domika, cenila vsa železnice kakor celota.

Zakonca Ivan in Vilma S. sta vložila tožbo zoper družbo I. G. v F. z zahtevkom, da toženka nima pravice na N-škem zemljišču tožnikov imeti in rabiti gozdne železnice, da mora takoj z rabo železnice prenehati in rabljeni svet takoj tožnikoma prepustiti v prosto porabo, tudi tekom 14 dni povrniti pravnih stroške.

Iz dejanskega stanu sodbe prve inštanice naj se omeni:

Prvotna lastnica grajščine F., akcijska družba za vnovčevanje lesa A. S., si je zgradila gozdno železnico za izvažanje lesa iz grajščinskih gozdov. Dolžina te železnice je znašala 8·6 km, a le 3·3 km železnice teče po graditeljičinem svetu, 5·3 km je gre po svetu tujih oseb, med drugim obeh tožnikov. Politični ogled v zmislu min. odredbe z dne 29. maja 1880 št. 57 drž. zak. je bil 4. novembra 1904. Takrat je bil navzočen le tožnik Ivan S., ki je izjavil, da se projektu ne protivi, da si pa pridržuje vse odškodninske zahtevke nasproti podjetnici, ker se glede teh še ni sklenil nikak dogovor. Ko sta zastopnika družbe A. S. izjavila, da se bode zahtevi Ivana S. ugodilo, podelil se je podjetnici ex commissione stavbni konsenz pod pogojem, da si pridobi potrebni tuji svet.

Akcijska družba A. S. je prišla v konkurz in dne 20. novembra 1907 je zdražila toženka, družba I. G. v F. vse posestvo prejšnje akcijske družbe A. S. Obrat železnice se je vršil prvotno s parom, nazadnje s konji.

Prva inštanca, deželno sodišče v G., je tožbeni zahtevek zavrnila in sodbo utemeljila tako:

Dve vprašanji je rešiti v le-tej pravdi.

A. Kak pomen gre navedeni izjavi, katero sta podala tožnika, oziroma prvi tožnik pri političnem obhodu dne 4. novembra 1904? Sodišče se nikakor ne strinja z mnenjem, ki ga zatrjujeta tožnika, da gre le za prekaristično prepustitev sveta tožnikovega za rabo gozdne železnice, tako da bi smela tožnika vsak čas umakniti svoje dovoljenje, nego je mnenja, da se je med tožnikoma in zastopnikoma akcijske družbe A. S. sklenil končni in mejsobno obvezujoč dogovor, da tožnika prepustita toženki svet za projektovano zgradbo, kolikor ga potrebuje. Le glede odškodninskih zahtevkov za to prepustitev se takrat še ni izvršil dogovor med pogodnikoma, kakor sta tedaj tožnika tudi že zahtevala, da se morajo napraviti varnostne naprave glede železnice. Da se bode tem zahtevkom ugodilo, to sta zastopnika družbe takrat obljubila in njuna legitimacija za tako izjavo se ne prereka.

Da gre tem mejsobnim izjavam pri komisiji dne 4. novembra 1904 ravnokar navedeni zmisel, izhaja po eni strani iz vsebine izjave same, katero je prvotožnik izrecno podal, da zoper projekt ne ugovarja niti ne zoper rabo sveta za projektovano zgradbo. Pridrži si pa vse odškodninske zahtevke zoper podjetje, ker se glede tega še ni vršil nikak dogovor, t. j. le glede odškodninskih zahtevkov si še niso edini, ni pa needinosti med strankama glede tega, da tožnik prepusti svoj svet železnici v porabo. To izhaja, kakor rečeno, iz interpretacije mejsobnih izjav samih, tako je tudi komisija razumela, ki je v zapisniku pod t. 2. in 9 izrecno konstatirala dogovor privatnih interesentov s projektanti.

Tožnika sama sta se sklicevala na značaj omenjenega dogovora kakor definitivne pogodbe v tožbi z dne 8. junija 1906 Cg I 380/6-1. To tožbo sta mogla le tedaj naperiti, ako sta stala na stališču, da sta svet železnici odstopila končno, drugače ne bi bila mogla zahtevati odkupnih zneskov za svet, ki jima je bil odtegnen, in mimo tega tudi kapitaliziranih zneskov za odhod letnih koristi

glede uživanja sveta in za otežkočenje gospodarskega obrata in pa lova. V tej zadevi izišli sodbi prvih dveh inštantc razlagata predmetni dogovor pri komisiji z dne 4. novembra 1904 takisto v tem zmislu, kajti razlogi prvoinstančne sodbe pravijo predvsem, da ni dvoma o tem, da obstaja dolžnost odškodovanja tožnikov od strani tožencev za obrat železnice po svetu tožnikov spričo izjave, ki stoji zapisana v komisijskem zapisniku z dne 4. novembra 1904. Pa tudi sodba višjega deželnega sodišča izhaja v razlogih iz istega naziranja.

Čisto nemerodajno je, ali sta tožnika dobila od njunega tedanjega sopogodnika in poznejšnjega obsojenca odškodnino za porabo železnice ali ne. Kajti neizpolnitev od strani enega pogodnika ne upravičuje nasprotnega pogodnika, da bi smel to nazaj terjati, kar je v izpolnitev storil (§-a 919, 920 o. d. z.).

B. Drugo vprašanje pa je, v kakšnem pravnem položaju sta tožnika nasproti današnjemu tožencu kakor posestnemu nasledniku akcijske družbe A. S. glede posesti zemljišč kakor tudi gozdne železnice.

1. Današnja toženka je pri dražbi dne 20. julija 1907 zdražila skupino I. zemljišč, ki so bila na dražbi, namreč grajščino F. za največji ponudek 1,100.000 K, h koji spada tudi predmetna gozdna železnica kakor pritiklina, kar je v sklepu c. kr. okrajnega sodišča v K. o domiku tudi izrecno navedeno.

a) Predmet prisilne dražbe in izdražbe je bil slovom sklepa o domiku, ki je merodajen glede tega, kaj se je zdražilo (§ 183 izvrš. r.), gozdna železnica kakor taka in sicer kakor pritiklina zemljiškega kompleksa, ki je tvoril graščino F., ne pa deli železnice, ki pač ob sebi tvori nedeljivo gospodarsko enoto.

b) Sicer se tožnika sklicujeta na to, da so se rabokupne pravice iz rabokupnih pogodeb, ki so bile sklenjene s posameznimi posestniki, v zmislu čl. 10 dražbenih pogojev sodražile, in da piše ta člen izrecno, da vstopi zdražitelj v dotične rabokupne pogodbe po razmerju njih vsebine, da pa taka rabokupna pravica neprenehano glede sveta tožnikov ni obstajala, zatorej od zdražitelja tudi ni mogla biti pridobljena. Temu nasproti pa je poudariti, da je bila slovom cenilnega zapisnika in dražbenih pogojev, katerim služi cenilni zapisnik v podlago, končno slovom dražbenega edikta g o z d n a ž e l e z n i c a k a k o r t a k a za pritiklino zemljišča cenjena na 29.900 K, in da ta znesek sestaja iz vrednosti rabokupnih pravic v

znesku 5500 K, katere so bile pridobljene v svrhu naprave železničnega tira preko tujega sveta, iz vrednosti železnične zgradbe v znesku 16.600 K, nadalje materijala v znesku 4373 K, tako da znaša vrednost železnice na lastnem in tujem svetu in pritikline, kakor dražbeni pogoji pod št. 7 čl. 1 izrecno navajajo, 34.353 K.

Iz tega izhaja, da so te rabokupne pravice le del železnice kakor take, takorekoč pravno ozadje, kateremu se ima železnica tudi deloma zahvaliti, da je sploh nastala, kakor je glede tistega dela železnice, ki je zgrajen po svetu tožnikov, nastanek železnice posledica dogovora med tožnikoma in med tedanjo lastnico železnice pri politični komisiji dne 4. novembra 1904. Ako se ne bi bilo ustanovilo dejstvo, da so zasebnopravne razmere urejene, tedanja prositeljica stavbnega konsenza, t. j. akcijska družba A. S., v zmislu §-a 1 min. odredbe z dne 14. septembra 1854 št. 238 drž. zak. ne bi dobila predpisanega oblastvenega dovoljenja za zgradbo.

Ker pa od gori omenjenih rabokupnih pogodeb ona s tožnikoma ni bila sklenjena, onda samo ob sebi umevno toženka kakor zdražiteljica ni mogla v tako rabokupno pravico vstopiti; ali iz tega se ne sme klepati, da današnja toženka kakor zdražiteljica ne bi bila navzlic temu zdražila gospodarske enote, t. j. gozdne železnice kot pritikline k zemljiškemu kompleksu. Gotovo ne bi bila današnja toženka za skupino I. z gozdno železnico vred ponudila 1,100.000 K, ako bi ne bila zdražila gozdne železnice kakor take, ampak morebiti le posamezne kilometre železnice.

2. Sicer določba §-a 418 o. d. z. dobesedno tu ni uporabna, to pa ne toliko radi tega, češ, da tu ne gre za zgradbo po zmislu §-ov 417, 418 o. d. z., ampak radi tega, ker v slučaju dogovora graditelja z lastnikom zemljišča, kakor je gori pod A pokazano, to zakonilo tu ni popolnoma na mestu; ali z uporabo §-a 7 o. d. z. se pride vendar do tega zaključka, da tist, ki je bil povabljen k redno sklicani politični gradbeni, odnosno obhodni komisiji po zmislu min. odredbe z dne 29. majnika 1880 št. 57 drž. z., ki je k tej komisiji prišel, ni pa tam kar nič ugovarjal zoper napravo železnice, marveč izrecno izjavil, da se predloženemu projektu ne protivi, niti ne ugovarja zoper porabo njegovega sveta za to projektovano progo, torej za nameravano zgradbo ne samo ve, ampak jo izrecno dovoli, vendar po preteku časa, ko se nahaja projektovana železnica v obratu, ne sme zahtevati, da naj se z njegovim izrecnim dovo-

ljenjem na njegovem svetu zgrajena železnična proga zopet odstrani. To bi bilo zoper vero in poštenje in bi pomenilo golo šikano.

Določbe glede umetnega prirastka vsled predelavanja in pomešanja v zmislu §-ov 414—419 o. d. z. izražajo zdravo in gospodarsko misel čisto jasno: gospodarsko proizvedene vrednote naj se ne razderejo niti ne vničijo samo zategadelj, da se pritira kako pravno načelo na vsak način do zmage. Bodi v tej zvezi opozorjeno na sodbo v Glaser-Ungerjevi zbirki (št. 12.617), ki se tiče podobnega pravnega slučaja; šlo je za odstranitev mostu, ki je bil deloma na tujem svetu zgrajen, ter je soseska, kateri zgradba ni bila po volji, zahtevala, da je most odstraniti. Prva inštanca je razsodila tako, da je toženca obsodila, naj most deloma odstrani, namreč tako, da odstrani dva obrežna stebra, zahtevek, da naj se odstrani tudi steber v sredini vode, pa je sodba odbila. Višji inštanci pa sta to sodbo predrugačili v zmislu tožbenega zahtevka iz sličnih razlogov, kakor so zgoraj navedeni.

3. Slednjič pa se je sklicevati tudi na določbo §-a 170 t. 5 izvrš. r. in §-a 37 izvrš. r.; Ivan S. je bil neprerekano o dražbenem naroku obveščen ter bi moral ob začetku dražbe zoper to ugovarjati, ako se je hotel protiviti dražbi gozdne železnice kakor take.

Zoper to sodbo sta vložila tožnika priziv, ki se je v pravnem oziru postavil na nekoliko drugačno stališče kakor tožba. Višje deželno sodišče v G. ga je zavrnilo s sodbo z dne 15. majnika 1911, o. št. Bc I 108/11-4, iz naslednjih razlogov:

Nazor prvega sodišča o bistvu in pravnem pomenu izjave, katero sta tožnika, oziroma katero je prvi tožnik pri komisijonalni razpravi dne 4. novembra 1904 podal, je popolnoma pravilen. Tožnika sta v prizivnem postopanju na prvi inštanci zavzeto stališče, da je šlo pri tisti izjavi le za prekaristično prepustitev sveta tožnikov, sama opustila in sta pripoznala, da gre dogovorom značaj pogodbe o služnosti. Njuna trditev, da ni prišlo do končne in mejsobno obvezne pogodbe in da je smatrati njuno takratno izjavo le za pogojno, se ne zлага z dejanskimi ugotovitvami. Niti besedilo niti zmisel izjave, zapisane v komisijem zapisniku z dne 4. novembra 1904, ne kaže samo pogojne pritrditve k porabi zemljišč za napravo gozdne železnice. V prvem stavku izjave se dovoljuje raba brez dostavka.

V naslednjem stavku se pa pridržujejo edinole odškodninski zahtevki za prepustitev zemljišč napram železničnemu podjetju. Iz tega pa izhaja le to, da sta si tožnika izgovarjala le nasprotno dajatev za nepogojno prepustitev njunih zemljišč, namreč plačilo odškodnine. Zatorej sta pač po pogodbi upravičena, zahtevati to dajatev od pogodbenega nasprotnika, nikdar pa ne razrušenja pogodbe (§-a 919, 920 o. d. z.). V izjavi ni rečeno izrecno, da je dajatev odškodnine pogoj za pritrnitev, torej pa nedostaje razlogov, da bi naj bil obstoj pogodbe odvisen od izpolnitve nasprotnne dajatve (§§ 897, 696, 901 o. d. z.). Pa tudi za trditev ni podlage, češ, da s predmetno izjavo ni bila sklenjena končna in pravnoobvezna pogodba. Tožnika sta morala že iz svrhe prepustitve zemljišč priti do spoznanja, da ne gre le za kako začasno odtegnitev porabe njunih zemljišč. Znano jima je bilo, da gre za napravo stalne zgradbe, gozdne železnice, ki jej je bil namen: boljše gospodarsko izkoriščanje gozdov pogodbenih nasprotnikov. Spričo tega mogla se je njuna izjava, da prepustita svet v svrhu naprave železnice, smatrati le za končno in obvezno. Da se je v tem zmislu in osebno za nepogojno štela, izhaja tudi iz tega, ker je dobila akcijska družba A. S. takoj pri komisijonalni razpravi zgradbeno dovoljenje, kar bi se ne bi moglo zgoditi, da se ne bi bila glasila izjava glede porabe sveta za železnico nepogojno in pravno veljavno. Tožnika sta s pogodbo prevzeto obveznost, da stalno prepustita njuni svet za železnico, sama pripoznala, ko sta tožbenim potom zahtevala odškodnino za stalno odtegnitev njunih za železnico rabljenih zemljišč in za vso s tem jima povzročeno stalno škodo, ki se jima je tudi pravomočno priznala.

Preostaja torej le še vprašanje, ali je današnja toženka postala kakor pridobiteljica gozdnih zemljišč družbe A. S. tudi pravna naslednica glede le-tej pogodbeno pristoječih pravic do rabe zemljišč tožnikov. Da je prehod takih, čeprav obligatornih pravic od pravnega upravičenca na tretjo osebo možen in pravno dopusten, o tem ne more biti niti najmanjšega dvoma. Na podlagi eksekucijskega akta E 240/7 je bilo po pravici ustanovljeno, da je današnja toženka kot zdražiteljica na dražbo prišle grajščine F. (skupina I. zdraženih objektov) s to grajščino pridobila tudi predmetno železnico izvršilnim potom. Merodajna je predvsem vsebina dražbenih pogojev, ki opisujejo vse pravice in dolžnosti zdražitelja natančno in so torej odločilne važnosti za vprašanje o obsegu pravic, koje je

zdražitelj na dražbi pridobil. Glasom člena I pogojev se za predmet dražbe glede skupine I ne navajajo le dotična zemljišča, ampak tudi po lastnem in tujem svetu tekoča gozdna železnica s pritiklino vred. V cenilnem zapisniku, ki služi dražbenim pogojem za podlago, opisuje se in ceni gozdna železnica kakor enotna celota. Z dražbenim zapisnikom z dne 20. decembra 1907 so se slednjič domaknile toženki kot zdražiteljici skupine I dotične nepremičnine z gozdno železnico in drugimi pritiklinami vred za največji ponudek v znesku 1,100.000 K ter je postal domik pravomočen. Ako se temu nasproti uveljavlja, da je v členu X dražbenih pogojev govor le o železniških pravicah, ki so po vknjiženih rabokupnih pogodbah na tujem svetu zasigurane, onda iz tega ne izhajajo, da se je hotelo zdražiteljeve pravice omejiti le na te na tujem svetu obstoječe pravice, marveč ta člen dražbenih pogojev vsebuje, kolikor se nanaša na zdražiteljeve pravice, le dopolnjujoče določbe glede prenosa teh knjižnih pravic na zdražitelja, ne da bi se kaj spreminjalo na navedbah v členu I dražbenih pogojev o nepremičninah in pravicah, ki tvorijo predmet dražbe. Rekurzna odločba c. kr. okrožnega sodišča v L. z dne 3. decembra 1907 (E 240/7-60) za toženko kot zdražiteljico ne pride nič več v poštev; njene pravice se morajo presojati le s stališča dražbenih pogojev, ki so podlaga dražbe, in pa cenilnega zapisnika. Vsled teh ugotovitev je smatrati, da je stopila današnja toženka kakor pravna naslednica akcijske družbe A. S. v pogodbene pravice napram tožnikoma, in vsled tega mora samo ob sebi umevno tudi sprejeti nase vse obveznosti, ki so nastale za akcijsko družbo A. S. iz teh pogodeb.

Pa tudi v pravnem naziranju, kakor poskuša prvo sodišče, opravičiti nadaljni obstoj pravic, nastalih iz pogodbe z družbo A. S., s pravno analogijo z določbami §-a 418 o. d. z., ni videti napačne pravne presoje položaja, ker dopuščajo norme glede pravne zaščite poštenega graditelja pri stavbah poslopij na tujem svetu v enakih razmerah, ko drugih takih izrecnih določeb ni, analogno uporabo po §-ih 6 in 7 o. d. z. na druge, na tujem svetu zgrajene naprave, glede kojih velja ista »ratio legis« za pravno zaščito, kakor pri §-u 418 o. d. z. Pa tudi sklicevanje, da nedostaje priglasitve pravic tožnikov po zmislu §-a 180 t. 5 izvrš. r. ni neopravičeno, in potemtakem tožnika radi opustitve te priglasitve ne smeta več uveljavljati ugasnitve pravic do porabe njunih zemljišč z obratom gozdne železnice. V oči-

gled tej pogodbeni obveznosti tožnikov njuni zahtevki, izvajani iz lastninske pravice, niso utemeljeni in so se po pravici zavrnil. Pri tem se more pač prezreti vprašanje, ali ni bil s predmetno pogodbo ustvarjen pravni naslov za pridobitev zemljiške služnosti v korist grajščine F., kakor vladajočega zemljišča, in kakšen pravni vpliv bi utegnile imeti te pravice same ob sebi, ne da so vknjižene, za pravne naslednike vladajočega zemljišča.

Reviziji tožnikov je vrhovno sodišče z odločbo z dne 19. septembra 1911 o. št. Rv VI 367/11-1 ugodilo in prizivno sodbo tako predrugačilo, da je razsodilo po tožbenem zahtevku z rokom za dajatev 14 dni za vse dele petita.

Razlogi.

Od političnega oblastva je dobila družba A. S. dovoljenje za zgradbo gozdne železnice, ne da bi se izvršila razlastitev za železnični tir rabljenega dela sveta tožnikov na podlagi §-a 24 gozdnega zakona z dne 3. decembra 1852 št. 250 drž. z. ali na podlagi zakona z dne 18. februarja 1878 št. 30 drž. zak. Dovolilo političnega oblastva se je glasilo le na železnico za lastno porabo podjetnice, na privatno železnico, katera se je smela napraviti — kolikor ni stekla po lastnem svetu graditeljice same — že s samim dovoljenjem drugih lastnikov in za katero je bilo treba le v splošnih zakonih predpisanega stavbenega konsenza, ne pa železniške koncesije (§ 1 želez.-konces. zakona z dne 14. septembra 1854 št. 238 drž. zak. in naredba trgov. min. z dne 22. maja 1880 št. 57 drž. zak.). Akcijska družba A. S. je dobila le tak stavbeni konsenz. Iz tega izhaja, da je stavbeni konsenz odvisen od pogoja pridobitve tujega sveta v last ali pa vsaj primerne pravice do porabe, in da izgubi veljavo, ako se ta pridobitev ne izvrši. Iz tega izhaja nadalje, da toženka kakor naslednica v posesti gozdne železnice nima zaščite napram zahtevkom tretjih oseb glede od železnice rabljenega sveta, pa naj si temelje na privatnih pravicah, v dovoljenem stavbenem konsenzu samem, saj tudi toženka iz golega čina podelitve konsenza ne izvaja v svojo korist nikakih posledic.

Po vsem tem je izhajati pri presojanju vtoževanega zahtevka s stališča, da je toženka izrecno priznala lastninsko pravico tožnikov glede vprašljivega terena in da — glasom spisov politične

uprave — toženka obratuje železnico tudi po svetu tožnikov. Na strani tožnikov so torej podani predpogoji uspešne lastninske tožbe v zmislu §-a 369 o. d. z.

Temu nasproti se postavlja toženka pred vsem na stališče, da sta tožnika dovolila zemljiško služnost za rabo vprašljive železniške proge preko njunega sveta; pri tem se sklicuje z ene strani na zapisnik o komisijonalni razpravi z dne 4. novembra 1904 glede dovolitve stavbenega konsenza, z druge strani na dejanski izvršeno zgradbo in rabo železnice. V tem zapisniku pa je od obeh tožnikov le prvi izjavil, da ne ugovarja niti zoper predloženi projekt, niti zoper porabo njunega sveta za železnico, da si pa pridržuje vse odškodninske zahteve zoper podjetje, ker v tem oziru še ni bilo med strankama nikakega dogovora. Z ozirom na to izjavo prvega tožnika sta dejala zastopnika družbe A. S., da se bode ugodilo zahtevi Ivana S. Nato se je dovolil ex commissione stavbni konsenz »pod« pogojem, da se pridobi potrebni tuji svet. Ta popolnoma nedoločna oblika izjav strank — iz izjave prvega tožnika niti ni razvidno, kaka bodi lastninska pridobitev, ali zastavna pravica ali služnost, — ne da misliti, da je bil dogovor dovršen, tem manj, da mu gre moč pogodbe. Ako pa ni pogodbe, tedaj se iz golega dejstva, da se je zgradila železnica in se obratuje na dotični progi, ne more sklepati, da se je poprej dogovorila dovolitev služnosti.

Ako pa bi se navzlic temu iz omenjenih navedeb strank v zapisniku z dne 4. novembra 1904 moglo izvajati, da se je taka pogodba dogovorila, onda se toženka še vedno ne more na to sklicevati, ker ni bila služnost vknjižena (§ 481 o. d. z.) in radi tega ni mogla z zemljiščem, katero je toženka zdražila, preiti na njo in ker toženka v baje obstoječe pravno-pogodbeno razmerje med A. S. in tožnikoma ni vstopila. Tudi kakor pritikline zdraženega zemljišča teženska pravice do rabe sveta tožnikov ni mogla pridobiti. Ne glede na to, da so bile pravice do porabe, kolikor so se tikale tujega sveta, prodane na dražbi le po zmislu vknjiženih rabokupnih pogodb in da glede prepirne železnične proge rabokupna pogodba ne eksistuje, more biti o pritiklini le tedaj govor, ako kaka stvar stoji nasproti drugi v tako podrejenem razmerju, da jo pri pravnih opravilih, ki se tičejo slednje glavne stvari, zadene pravna usoda te druge stvari, da torej pride v razmerju z glavno stvarjo le kakor stranska reč v poštev (§§ 294, 296, 297 o. d. z.). Oni del tira, ki vodi preko zemljišča

tožnikov, tvori sicer res z ostalim tirom gozdno železnico kot celoto. Iz tega pa ne izhaja, da naj ima ta del železnice zaraditega pravno usodo zdražene nepremičnine, to radi tega ne, ker so tla železnične proge del sveta tožnikov in so podvrženi usodi tega sveta.

Ali tudi sklicevanje na §-a 7 in 418 o. d. z. in na § 170, t. 5 izvrš. r. toženki ne more pripomoči k uspehu. Določbe §-ov 417—419 o. d. z. so dispozitivne narave in jih je moči le tam uporabiti, kjer ni pogodbe strank. Tudi stavek na koncu §-a 418 o. d. z. ima za predpogoj, da nedostaje dogovora strank. Izven tega pa ravna pošteni graditelj, ako gradi s svojimi materialijami na tujem svetu, na podstavi čina, s kojim jemlje svet v posest, on se polašča lastnine na prostoru stavbe. Toženka pa se nasprotno sklicuje na dogovor strank in ne zahteva lastninske pravice na vprašljivem svetu. Določba §-a 170, t. 5 izvrš. r. pa ne pride v poštev, ker v danem slučaju tožnika nimata nikake pravice do zdraženega zemljišča, ki bi delala dražbo nedopustno. Ako se slednjič sklicuje še na to, da sta tožnika zoper družbo A. S. pravokrepno iztožila odškodnino za trajno odtegnitev delov njunega sveta, ki se rabijo za železnico, onda zadostuje zavrnitev, da tozadevna sodba nasproti toženki nima nikake pravne moči (§ 12 o. d. z.).

Tožbeni zahtevek je torej, ker izvira iz lastninskega prava (§-a 354, 366 o. d. z.), upravičen, radi tega je bilo reviziji ugoditi in razsoditi kakor zgoraj navedeno. Dajatveni rok se je po zmislu §-a 409 č. pr. r. določil uradoma. **D.**

b) Ali tožbi med dvema pretendentoma, s katerima uveljavljata drug proti drugemu vsak svojo lastninsko pravico do istega prepirnega sveta, ustanavljata ugovor že tekoče pravde v zmislu § 233 c. pr. r.? — Ali prvi daje s svojo tožbo drugemu povod k tožbi (§ 45 c. pr. r.)?

Pri c. kr. o k r a j n e m s o d i š č u v C. je Andrej P. vložil pod Cb 68/10 proti Andreju M. tožbo na priznanje lastninske pravice do prepirnega sveta X in da mora opustiti vsa lastninska dejanja na tem prostoru. Prepirni predmet je ocenil na 50 K. — Pri naroku dne 7. maja 1910, določenem za ustno sporno razpravo, stranki nista razpravljali in je nastopilo počivanje postopanja.

Med tem počivanjem je gorenji toženec Andrej M. vložil pod C 20/11 proti prejšnjemu tožniku Andreju P. tožbo na priznanje last-

ninske pravice in da mora opustiti vsa lastninska dejanja glede istega prepirnega prostora X, ocenjujoč ga na 200 K. — Po odrejenem in opravljenem naroku za ustno sporno razpravo, pri kateri je toženeц Andrej P. tožbeni zahtevk v celoti priznal, je sodnik s sklepom z dne 17. februarja 1911 opr. št. C 20/11-2 ugodil toženčevemu ugovoru že tekoče pravde, tožbo v zmislu §-a 233 c. pr. r. zavrnil ter tožnika obsodil v plačilo pravnih stroškov.

C. kr. deželno sodišče v Ljubljani je s sklepom z dne 16. marca 1911 opr. št. R III 60/11 tožnikovemu rekurzu ugodilo, izpodbijani sklep spremenilo, ugovor že tekoče pravde zavrnilo in prvemu sodišču naročilo, naj se loti razpravljanja in razsoje v stvari.

Razlogi.

Četudi nastopata v obeh pravadah isti osebi kakor stranki in četudi je prepirni prostor, čigar lastnino zahtevata, identičen, ni tu litispendence v zmislu §-a 233 c. pr. r., ker sta zahtevka v tožbah različna. Stranki ne zahtevata druga od druge izročitve identičnega prepirnega prostora, temveč uveljavljata vsaka svojo lastninsko pravico do tega prostora, torej nekaj popolnoma različnega. Različnost tožbenih zahtevkov se kaže tudi v tem, da z zavrnitvijo enega tožbenega zahtevka še ni razsojeno, da pristojna nasprotniku lastninska pravica do prepirnega prostora.

Vrhovno sodišče je toženčev revizijski rekurz zavrnilo, ker je Andrej P. svojo tožbo pod Cb 68/10, potem ko se je postopanje o nji na predlog Andreja M. zopet povzelo, pred narokom, določenim za ustno sporno razpravo, umaknil in ker je vsled tega tožbo, ki je dala povod za uveljavljanje ugovora že tekoče pravde, imeti tako, kakor bi sploh ne bila vložena.

(Je li bila litispendenca v zmislu §-a 233 c. pr. r. pred upnikom te tožbe, o tem se vrhovno sodišče sploh ni izreklo.)

Prvo sodišče je nato po opravljeni ustni razpravi s sodbo z dne 29. maja 1911 opr. št. C 20/11 tožbenemu zahtevku v zmislu toženčevega priznanja ugodilo, tožnika pa obsodilo v povračilo pravnih stroškov.

Ta izrek glede stroškov je sodišče utemeljilo s tem, da toženeц k tožbi pod C 20/11 ni dal nikakega povoda. Z zavrnitvijo tožbenega zahtevka pod Cb 68/10 bi sicer res še ne bilo razsojeno, da je pre-

pirni prostor last toženca Andreja M., toda tožnik Andrej P. bi vedel, kako mu je v bodoče ravnati glede tega prostora. Ker je bila pravda pod Cb 68/11 še tekoča, bi dal povod k tožbi pod C 20/11 šele tedaj, ako bi se kljub zavrnitvi tožbenega zahtevka pod Cb 68/10 še vedno lastil prepirnega prostora in ne priznal lastninske pravice toženca Andreja M. Ker je toženec pod C 20/11 takoj pri prvi razpravi tožbeni zahtevki v celoti priznal in s tem dosledno umaknil tudi svojo tožbo pod Cb 68/10 takoj, ko se je razpisal o nji vsled tožnikovega predloga narok za ustno razpravo, so tu vsi pogoji §-a 45 c. pr. r., po katerem ima tožnik trpeti pravnih stroškov.

C. k. r. deželno sodišče v Lj. je tožnikovemu rekurzu proti izreku o stroških s sklepom z dne 12. julija opr. št. R III 163/11 ugodilo in izpodbijano sodbo glede izreka o stroških spremenilo s tem, da je toženca Andreja P. obsodilo v povračilo pravnih stroškov — iz razlogov:

S tožbo pod Cb 68/11 je dal toženec Andrej P. tožniku Andreju M. povod k upravičeni protitožbi pod C 20/11 na priznanje lastnine do prepirnega sveta X. Po §-u 41 c. pr. r. ga je bilo torej obsoditi v plačilo pravnih stroškov.

Vrhovno sodišče je z odločbo z dne 19. septembra 1911 opr. št. R VI 259/11 toženčev revizijski rekurz zavrnilo in potrdilo sklep rekurznega sodišča iz istih razlogov. **I. G.**

Kazensko pravo.

Tudi najemnik je po §-u 386 k. z. kazniv, ako gre stanovat v novo sezidano hišo, predno je bil izdan stanovanjski konsenz.

A. P. je šel stanovat v svojo novo zidano hišo, predno je dobil za to dovoljenje v zmislu stavbnega reda. Bil je obsojen po §-u 386 k. z. Istočasno pa je pustil iti svojega očeta stanovat v to hišo. Tudi B. P. (oče) je bil obtožen radi prestopka po §-u 386 k. z. ali — oproščen, čeravno je priznal, da je tedaj, ko se je selil v novo stanovanje, vedel, da stanovanjski konsenz še ni bil izdan. hišo. Tudi B. P. (oče) je bil obtožen radi prestopka po §-u 386 k. z., je tako razumevati, da je le stavbni gospodar, oziroma hišni gospodar zavezan, da ne gre niti sam brez konsenza v hišo, niti ne pusti iti koga drugega tja stanovat. To izhaja že iz tega, kako so besede istega zakonovega predpisa postavljene: »Kdor gre... ali

pusti iti stanovat»; zakon najemnika pač vendar ne bo navajal pred hišnim lastnikom. Zatorej se nanašajo besede »kdor gre«, kakor tudi »kdor pusti iti stanovat« vedno le na stavbnega gospodarja, ki stanovanje sam rabi ali ga da v najem. Ako temu ne bi bilo tako, moral bi najemnik še-le povpraševati, ali je konsenz že izdan; te dolžnosti pa mu vendar ne gre nalagati.

Vrhovno kasacijsko sodišče je vsled ničnostne pritožbe v obrambo zakona z odločbo od 24. januarja 1911, o. št. Kr II 13/11-4 izreklo, da se je z oprostivitvijo B. P.-ja kršil § 386. k. z.

Razlogi.

Res je, da ustanavlja določba §-a 386 k. z. prav tako, kakor tudi starejše norme, ki so ji služile za podlago (§ 139 drugega dela kaz. zakonika iz 1803; nižjeavstr. cirkular z dne 15. maja 1795 št. 9714. Lützmann, št. 509; nižjeavstr. vladna naredba z dne 27. oktobra 1808 št. 27.369, Lützmann, št. 515), v prvi vrsti dolžnost za stavbnega gospodarja (hišnega lastnika); za to govori že kazenska sankcija (eventualno denarna kazen v višini polletne najemščine). Vprašanje, ali je najemnik dolžan, pobriniti se za stanovanjski konsenz, v tem slučaju nima pomena, ker je bilo B. P.-ju znano, da tak konsenz še ni bil podeljen.

V tem pa okrajnemu in vzklicnemu sodišču ni pritrčiti, ko pravita, da se besedilo §-a 386 k. z. nanaša edino le na hišnega lastnika in ne tudi na najemnika. Besede »kdor gre stanovat« obsegajo že po svojem pomenu prav tako hišnega gospodarja, ki stanuje v lastni hiši, kakor tudi najemnika, ki najame stanovanje v tuji hiši.

Ako pa ni dovoljeno lastniku samemu, stanovati v svoji, novo sezidani hiši brez predpisanega oblastvenega konsenza, očitno radi tega, ker spravi s tem razun sebe tudi še druge osebe, ki spadajo k njegovi družini, v nevarnost, da si zdravje pokazé, onda pride isti razlog tudi pri najemniku v poštev, kateri gre — morebiti zato, da dobi stanovanje ceneje — predčasno stanovat v novo sezidano hišo. Ni vzroka, zakaj bi bil najemnik na boljsem, kakor hišni lastnik; saj dobi najemnik sam, ko gre v stanovanje, priliko, da tudi on del stanovanja odda v podnajem in s tem spravi še nadaljne osebe v nevarnost.

Predlogu c. kr. generalne prokurature po §-u 33 k. pr. r. je bilo torej ugoditi.

Dr. M. D.

K poglavju: nemščina — notranji uradni jezik pri sodiščih.

(Dve interpelaciji in odgovor po stenograf. zapisniku poslanske zbornice.)

I. Poslanci dr. Ravnihar in tovariši so v seji poslanske zbornice dne 19. oktobra 1911 vložili na pravosodnega ministra naslednjo interpelacijo:

Danes nam poroča časnik, da je predsednik c. kr. deželnega sodišča v Ljubljani, dvorni svetnik A. Elsner izdal uradništvu okrožja deželnega sodišča ukaz, s katerim oglašča nemščino za takozvani notranji uradni jezik in uradništvu napotuje, da se sme v poslovnem občevanju med sabo posluževati samo tega jezika. Po tem ukazu smejo torej uradniki in drugi pri sodišču zaposleni uslužbenci rabiti, kakor hitro stopijo v sodno poslopje in govore o poslovnih stvareh, med sabo le nemščino in nobenega drugega jezika.

Ker pa naše zakonodajstvo ne pozna takozvanega notranjega uradnega jezika, posebno pa ne ustanavlja, da bi ta jezik morala biti nemščina, ker bi forej raba tega jezika v notranjem uradovanju mogla imeti svojo labilno zaslombo le v protipravni, osnovnim državnim zakonom nasprotujoči navadi, je očitno, da je imenovani ukaz deželno-sodnega predsednika v Ljubljani le političen, od nemškega „Volksrata“ narekovani čin, to pa je tembolj obsodbe vredno, ker šteje okrožje ljubljanskega deželnega sodišča poleg 327.000 Slovencev le 8800 Nemcev.

Podpisani se torej usojajo povprašati:

1. Ali je Vaši ekscelenci znan ukaz, ki ga je izdal predsednik c. kr. deželnega sodišča v Ljubljani?
2. Ako je temu tako, ali je Vaša ekscelenca pripravljena odrediti, da se ta ukaz, zadevajoč takozvani notranji uradni jezik umakne in prekličje?
3. Ali je Vaša ekscelenca pripravljena napotiti predsednika c. kr. deželnega sodišča v Ljubljani, da v bodoče izvoli opustiti takšne politične enunciacije?

II. Poslanci dr. Ravnihar in tovariši so v seji poslanske zbornice dne 24 oktobra 1911 vložili na pravosodnega ministra naslednjo drugo interpelacijo:

V seji poslanske zbornice dne 19. t. m. so podpisani vložili na Vašo ekscelenco interpelacijo radi ukaza, ki ga je predsednik c. kr. deželnega sodišča v Ljubljani, gospod Adolf Elsner izdal uradništvu deželno-sodnega okrožja ljubljanskega zastran rabe nemščine kakor uradnega in poslovnega jezika.

Imenovani gospod predsednik deželnega sodišča je pa sedaj izdal za avskultante, pravne praktikante in odvetniške kandidate ukaz, ki naravnost izziva le-to našo interpelacijo.

Med drugim pravi ta ukaz glasom časniškega poročila: „Es wurde mir hinterbracht, dass sich die richterlichen Beamten im Verkehr untereinander, anlässlich der Vorstellung und bei anderen Gelegenheiten neben der deutschen auch der slovenischen Sprache bedienen. Dies muss auf das entschiedenste gerügt werden, da es gesetzwidrig ist und im Widerspruche mit der Amtssprache steht, die ausschliesslich die deutsche ist. Ich erteile die strenge Anordnung, dass alle Auskultanten, Rechtspraktikanten und die Advokaturskandidaten, die sich in richterlicher Praxis befinden, anlässlich der Vorstellung und bei anderer Angelegenheiten nur die deutsche als ausschliessliche Amtssprache gebrauchen dürfen.“

Podpisani se glede protizakonitosti tega ukaza sklicujejo na utemeljitev interpelacije z dne 19. t. m., morajo pa tudi poudariti, da je vsled obeh ukazov nastalo globoko razburjenje v slovenskem prebivalstvu, ki mora obe politični enuncijaciji deželnosodnega predsednika smatrati za direktno in zavestno razžaljenje svojega narodnega čuta. Po obeh ukazih je slovensko prebivalstvo prišlo do prepričanja, da v osebi novega predsednika deželnega sodišča ljubljanskega ni dobilo pričakovanega objektivnega sodnika, temveč da mu je bil vsiljen političen nasprotnik. Ukaza sta torej v stanu izpodkopati v pretežni večini prebivalstva v okrožju deželnega sodišča ljubljanskega (327.000 Slovencev, 8800 Nemcev) zaupanje v objektivnost sodišča, to pa gotovo ni v intencijah dobre in nepristranske pravosodne uprave. Lahko se trdi, da si je bil sodni predsednik sam svest protizakonitosti svojih obeh fermanov, ker je mislil, da ju mora označiti za strogo zaupna. Veljaven zakon ne potrebuje, da se po njem ravna, nobene zaupnosti in tajnosti.

Kako naj se poslej prakticira, kaže nekaj primerov.

Odvetniški kandidat dr. Ravnik, ki je v sodni praksi, je na dopustu v svoji domovini obolel. O tem je obvestil prezidij s slovensko vlogo. Ta vloga se mu je vrnila s pripombo, da je notranji uradni jezik nemščina. Potem je dr. Ravnik poslal prezidiju brez vloge nemško spričevalo, katero je dobil od nemškega zdravnika. Tudi to spričevalo se je drju. Ravniku vrnilo in obenem izrecno zahtevalo, da mora odvetniški kandidat brezpogojno napraviti svojeročno in v nemškem jeziku spisano vlogo.

Drugi primer se tiče odvetniškega kandidata Lotriča, katerega je, poslujočega, vprašal nemški koncipjent za neki akt. Ker mu je Lotrič na to odgovoril slovenski, zatožil ga je dotični koncipijent pri sodnem predstojniku okrajnega sodišča ljubljanskega, deželnosodnem svetniku Henriku Šturmu, ki je Lotriču vpricho nemškega koncipijenta osorno zapovedal, da mora v uradu nemški govoriti, kajti „sonst werde ich einen ganz kurzen Prozess mit Ihnen machen.“

Glede na povedano si usojajo podpisani Vašo ekscelenco ponovno vprašati:

1. Ali sta podpisana dogodka Vaši ekscelenci znana?

2. Ako ne, ali je Vaša ekscelenca pripravljena, da se da poučiti o teh dogodkih, nadalje odrediti, da se imenovana ukaza umakneta in prekličeta, končno deželnosodnega predsednika napotiti, da naj v bodoče v uradu ne dela nikake politike?

III. Pravosodni minister dr. vit. Hochenburger je v seji poslanske zbornice dne 23. novembra 1911 na navedeni interpelaciji odgovoril:

Temeljem podanih mi poročil mi je čast, gg. povpraševalcem odgovoriti naslednje:

Besedilo ukaza, ki ga je predsednik deželnega sodišča v Ljubljani dne 11. oktobra 1911 doposlal predstojniku okrajnega sodišča v Ljubljani slove:

„Es ist zu meiner Kenntnis gekommen, dass bei dienstlichen Vorstellungen und ähnlichen Anlässen, wo dienstliche Meldungen erstattet werden, nicht immer die deutsche Sprache gebraucht wird. Demnach wird dem Herrn Gerichtsvorsteher nahe gelegt, darauf zu dringen, dass sich in den Angelegenheiten, die den inneren Dienst betreffen, ausschliesslich der als Sprache des inneren Dienstes geltenden deutschen Sprache bedient werde.“ (Medklici.)

Ta ukaz je sodni predstojnik sodnim uradnikom imenovanega okrajnega sodišča ustno objavil in vsled prošnje naknadno priobčil tudi na vpogled.

Ukaz slične vsebine je predsednik deželnega sodišča nekaj dni kasneje dal krožiti tudi pri sodnem dvoru in se je ta ukaz z dne 15. oktobra 1911 glasil tako-le: „Ich habe die Wahrnehmung gemacht, dass bei dienstlichen Vorstellungen, amtlichen Meldungen und ähnlichen Anlässen auch die slovenische Sprache gebraucht wird. In Angelegenheiten, die den inneren Dienst betreffen, ist sich ausschliesslich der als Sprache des inneren Dienstes geltenden deutschen Sprache zu bedienen.“ (Medklici.)

Kolikor je s tem besedilom v nasprotju vsebina ukazov, ki jo trde gg. povpraševalci, je njih navajanje napačno.

Raba nemščine kakor uradnega jezika se opira pri vseh sodiščih graškega višjesodnega okrožja na stoletja staro, na zakonitih odredbah slonečo, do časa ustanovitve deželnoknežjih uradov nazaj segajočo navado. Tega tudi člen 19. osnovnega drž. zak. z dne 21. decembra 1867 drž. zak. št. 42, kolikor gre za polje notranjega uradnega jezika, ni nič spremenil (klici: Oho!) in tudi spremeniti ne bi mogel, ker je ta državni osnovni zakon hotel ustanoviti vodilno načelo edino le za jezikovno pravo prebivalstva, ki išče pravice, ne pa za notranje uradno občevanje. Za rabo gotovega jezika kakor notranjega uradnega jezika se torej po mojem mnenju sploh ne dajo iz državnega osnovnega zakona izvajati nikaki sklepi. (Ugovori.) Da pa tudi ustno občevanje, kolikor je zgolj službeno, torej tudi zlasti vsako službeno predstavljanje ali poročanje spada na polje notranjega uradnega jezika, to ne potrebuje nikakega nadaljnega utemeljevanja. (Medklici.) Prav tako se pa tudi samo ob sebi umeje, da zadevna ukaza nista niti najmanj posegla v neomejeno rabo slovenskega jezika v tovariškem občevanju uradnikov med seboj, če se le-to tudi nanaša na uradne zadeve, in tudi v to poseči nista hotela. Kakor znano, se je to tudi trdilo.

Ukaza predsednika deželnega sodišča ljubljanskega ne vsebujeta torej nikake novote, oba se držita tega, kar je od nekdanj bilo, in imata le namen, da se to stanje vzdrži proti samolastnim stremljenjem posameznikov, ki hočejo to stanje izpodkopati.

Kar se tiče dogodka s pravnim praktikantom R., ki se navaja v interpelaciji z dne 24. oktobra 1911, treba je najprej navedbe gg. povpraševalcev popraviti in sicer tako, da se imenovanemu praktikantu njegova slovenska vloga, s katero je naznanil svojo obolelost, ni bila vrnila, ampak se je naznanje vzela, in le v rešitvi deželnosodnega predsedstva, ki je zahtevala zdravniško spričevalo, se je zgol pripomnilo, da bi se bila vloga morala napraviti v nemščini, ki je službeni jezik. Šele potem, ko je imenovani pravni praktikant predložil zdravniško spričevalo in sicer ne, kakor trdi interpelacija, brez vloge, ampak zopet s slovensko vlogo, se letá ni sprejela, češ, da je jezik notranje službe nemščina. (Medklici.)

S tem, da se je zavrnila ta vloga, ni deželnosodno predsedstvo v Ljubljani, kakor mislijo gg. povpraševalci, uvedlo nove prakse, nego se to postopanje popolnoma zлага z obstoječimi načeli o rabi nemščine kakor jezika notranje službe v okrožju višjega deželnega sodišča graškega, in tudi z navado, ki je v tem pogledu doslej veljala brez izjeme. Tako je bilo justično ministrstvo že z razpisom z dne 7. februarja 1891, torej pred več nego dvajset leti zavrnilo pritožbo zoper to, da se je vrnila slovenska prošnja za pripust k pravni praksi in sicer z utemeljitvijo, da je nemščina jezik notranjega poslovanja in personalne administracije pri justičnih oblastvih okrožja višjega deželnega sodišča graškega.

Dogodek, ki je naveden v isti interpelaciji, glede pravnega praktikanta L. se je izvršil takole: Dne 9. oktobra t. l. je prišel nemški odvetniški koncipijent k pravnemu praktikantu L. v pravnem oddelku okrajnega sodišča ljubljanskega in ga po nemški prosil, da bi smel vpogledati v neki pravdni akt. Ker je pravni praktikant L. na to prošnjo odgovoril osorno v slovenskem jeziku, se je nemški odvetniški koncipijent pritožil pri sodnem predstojniku, ki je imenovanega pravnega praktikanta k sebi poklical; ker je le-ta sodnemu predstojniku trdil, da nemščine ni zmožen, sodnemu predstojniku pa je bilo nasprotno znano — tudi sodni predstojnik pripada k slovenski narodnosti — in ker je praktikant vrhu tega izjavil, da bo tudi v bodoče v občevanju s strankami pri sodišču govoril slovensko, oznanil mu je sodni predstojnik, da se mu je v občevanju s strankami pri sodišču posluževati tistega izmed deželnih jezikov, v katerem stranka pove svojo željo. Ko se je potem imenovani pravni praktikant hotel pričkati in je bil vedno bolj razburjen, ga je sodni predstojnik za njegovo neprimerno obnašanje zavrnil rekši, da se mora pokoriti danim naročilom, drugače ga lahko zadene izpust iz pravne prakse. Sodni predstojnik pravi, da je morebiti pri tem tudi rekel: „sonst werde ich einen kurzen Process mit Ihnen machen“. V tem slučaju torej sploh ne gre za rabo nemščine kakor jezika notranje službe, nego za to, da je pravni praktikant očitno kršil jezikovne naredbe, ki veljajo za občevanje s strankami, in da je proti njegovi nepokorščini sodni predstojnik s pravico nastopil. (Medklici.)

Plenarni sklepi c. kr. upravnega sodišča.

(Uradno priposlano.)

B. Finančne pravne stvari.

27. Ako ukrene uprava hranilnice, ko rešuje poslovne podatke gotovega poslovnega leta, v seji, ki se vrši v davčnem letu, kak izdatek, kateri se sme odbiti (n. pr. za penzijski zaklad uslužbencev), potem pa čisti dobiček pripiše brez ozira na ta ukrep na rezervni zaklad in z navedenim izdatkom šele v davčnem letu rezervni zaklad obremeni, onda ni ta izdatek davčnopравни odbitek poslovnega, ampak davčnega leta. (Sklep 11. januarja 1909.)

28. Vprašanje, ali so dognana dejstva obtežilne ali olajševalne okolščine dejanj, ki so kaznjiva po zakonu o osebnih davkih, ne spada v presojo upravnega sodišča. (Sklep 19. aprila 1909.)

29. Ako na podstavi §-ov 2 in 8, zakona z dne 18. junija 1901 drž. zak. št. 74 ni podvržen prenos nepremične stvari pristojbini za nepremičnine, potem je tudi vknjižba lastninske pravice pristojbine prosta. (Sklep 14. junija 1909.)

30. Za odmero osebne dohodnine je, ako gre za preračunanje odpisa iz naslova substančne izgube pri premogokopih, vzeti za podlago vrednost premogovnika pričetkom dobe, ki je merodavna za obdačenje. (Sklep 28. junija 1909.)

37. Če se posestva prevzemo v svrhu, da se rešijo terjatve, in je iz okolnosti očiten namen, da se bodo posestva in ž njimi hipotečna posojila čim preje oddala, potem so obresti od teh posojil, katera se obenem prevzemo, sposobna za odbitek. (Sklep 4. oktobra 1909.)

32. Oproščenje od vpisnine po tar.post.45, D, ff, pristojbinskega zakona velja tudi tedaj, kadar tekom zapuščinske razprave priglašeni dedič s privoljenjem zapuščinskega oblastva proda zapuščinsko posestvo in se o tej priliki vpiše zastavna pravica za kupninsko terjatev dediča prodajalca na prodanem posestvu. (Sklep 25. oktobra leta 1909.)

33. Po točki 2. b min. naredbe od 8. aprila 1854 drž. zak. št. 84 je premična, v tozemstvu nahajajoča se zapuščina inozemca le tedaj prosta pristojbini, ako domovinska država priznava tamkajšnji

zapuščini avstrijskih državljanov sploh pristojbinsko prostost, torej ne le z ozirom na razmerje dediča do zapustnika. (Sklep 25. oktobra 1909.)

34. V ženitni pogodbi naveden dogovor, da pripadejo stvari, ki so last enega zakonca, po njegovi smrti drugemu zakoncu, ni predmet odmere pristojbin od ženitne pogodbe, torej tudi ne predmet za zavarovanje eventualne odstotne pristojbine po § 10 zakona z dne 13. decembra 1862 št. 89 drž. zak. (Sklep 16. nov. 1909.)

35. a) Žaga, ki jo ima lesni trgovec in na kateri reže iz svojih lastnih gozdov, je tako, kakor izsekavanje gozda, podvržena pridobnini, ako lastnik teh gozdov ne izsekava po gozdno-gospodarskih načelih, ampak je to le pomožni obrat njegove lesne trgovine.

b) Ako se na žagi reže deloma po gozdno-gospodarskih načelih iz lastnih gozdov posekani les, deloma pa v izvrševanje lesne trgovine nakupljeni les, tedaj ni vzeti za podlago občni pridobnini znakov celega obrata, ampak le znake tistega dela obrata, ki je davku podvržen. (Sklep 3. jan. 1910.)

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. decembra 1911.

† Dr. Eduard Volčič.

Kakor blisk iz jasnega nas je v sredo 22. pr. m. dopoldne zadela vest, došla iz Novega mesta, da je tamkaj umrl deželnosodni svétnik dr. Eduard Volčič. Brez vidne bolezni, brez trpljenja, nenadoma tudi za svojece, je zaspal za večno. Zvečer je bil legel kakor po navadi k počitku, proti 10. uri je še nekoliko pokašljaj, potem je bilo vse mirno, zjutraj pa so ga našli, moža najboljših let, mrtvega. Srčna kap . . . lepa smrt za moža, ki je v svojem življenju veliko trpel in mnogo dušnih borb prestal. Toda ob njegovi smrti je zarosilo marsikateremu njegovemu prijatelju in znancu oko. Vemo, da je bil dr. Volčič le z neizprosno silo odtrgan od svoje uboge, slepe, podpore tolikanj potrebne so-proge. Vemo, da je moral brez odloga od bogate mize, obložene z delom za svoj narod, katero mu je bilo vse življenje edini pravi užitek. Vemo, da je na mah moralo pasti zdravo drevo, ki je bilo ravno zadnji čas pokazalo vso

svojo rodovitnost . . . To tragiko čuti posebno društvo „Pravnik“ in njegovo glasilo „Slov. Pravnik“, kajti dr. Eduard Volčič jima je bil zadnja leta najvztrajnejši sotrudnik, ki je za njune namene porabil skoraj vsako svojo prosto uro in bil za njun bodoči napredek poln dobrih načrtov. Pa je sadaj legel v grob z vso svojo žilavostjo in vsem tem svojim navdušenjem. Tako hitro je moral to storiti, da se niti na zadnjem potu nismo mogli posloviti od njega. Pogreb njegov je bil že 23. popoldne in njegovi prijatelji in spošтовatelji iz Ljubljane mu niso mogli več izkazati zadnje časti. Društvo „Pravnik“ je naročilo v znak hvaležnosti, da se je položil na krsto venec. Dovolj za sedaj! V posebnem nekrologu podamo sliko o njegovem življenju, delovanju in hrepenenju. Pogrešala ga bo naša stvar še dolgo, saj v gotovih pogledih je njegova smrt zanjo nenadomestna izguba. Z njegovim imenom ostane vedno združen časten spomin!

— (Štiridesetletnico), odkar je postal odvetnik, je dne 10. t. m. praznoval gospod dr. Janez Mencinger v Krškem. Do l. 1882 je bil odvetnik v Kranju, nadalje v Krškem. Znano je njegovo ime po vsej domovini, dasi ni nikdar javno nastopal in je bil celo s svojimi spisi tako skromen, da jih je priobčeval skoraj le s psevdonimi. Njegovi spisi, ki se sedaj začno izdajati v posebni zbirki, kažejo visoko splošno naobraženost, poleg tega pa so zaklad izvernih, globokih idej. Izvenredno ljubek je njegov humor, s katerim je tudi v „Slov. Pravniku“ l. 1896 opisal pevnika drja. Franceta Prešerna kakor pravnika. K njegovi štiridesetletnici mu je čestital odbor odvetniške zbornice kranjske s posebnim pismom in v njem poudarjal, da se je njegovo stanovsko ponašanje odlikovalo po vestnosti in natančnosti, po možatosti, obenem pa tudi ljudomilosti v izpolnjevanja poklica. Gospod jubilar se je na to zahvalil, češ, da je to spričevalo zanj najveselejši dogodek v njegovem 40 letnem odvetnikovanju. Bog poživi dičnega starosto slovenskih odvetnikov še mnogo let!

— (Jeli dolžan sodnik prevajati drugemu sodniku v uradu uradne spise?) V pripomnji k članku pod tem zaglavjem v „Slov. Pravniku“ str. 242 se poroča o slučaju, da je dunajsko eksekucijsko sodišče odklonilo rešitev predloga za vnovčenje zarubljenih patentnih pravic, ker izvršilni predlog, podan v slovenskem jeziku pri dovoljilnem sodišču v Ljubljani, ni sestavljen v uradnem jeziku eksekucijskega sodišča. Proti temu sklepu je dotični odvetnik v imenu zaht. upnika vložil rekurz na c. kr. deželno sodišče na Dunaju, ki se je s sklepom od 10. oktobra 1911 R XIII 893,11 - 7 glede jezika izjavilo tako-le: „Dagegen, dass das Executionsgericht den Recurrenten darauf aufmerksam machte, dass es wegen Unkenntnis der Sprache, in welcher der Executionsantrag abgefasst ist, einen allenfalls in demselben enthaltenen Verwertungsantrag nicht der Erledigung zuführen könne, kann mit Grund nicht Beschwerde geführt werden, weil gemäss § 331 Abs. II. E. O. das Executionsgericht zur Erledigung eines solchen Antrages berufen wäre, demnach dieser Antrag in jener Amtssprache zu stellen gewesen wäre, welche bei dem Executiongerichte Wien in Geltung steht, und dieses Gericht zur Veranlassung einer amtswegigen Uebersetzung des Executionsantrages nicht verpflichtet war.“ Revizijski rekurz ni bil dopusten, kar je v meritornem oziru stvar bila s tem rešena.

— (Tudi očitanje „dejanj“ je mnogokrat kvalificirati po § 491 k. z.) Očitanje zaničljive lastnosti (§ 491 k. z.) ni kaznjivo, če se je zgodilo le napram eni od žaljenega različni osebi. Kvalifikacija po §-u 491 k. z. je torej včasih odločilnega pomena. Po §-u 488 k. z. je treba, da se je očitalo nepošteno ali nenravno dejanje s tem, da se je navedlo gotovo izmišljeno ali zavito dejstvo, po §-u 491 k. z. že zadošča očitanje zaničljive lastnosti brez navedbe gotovih dejstev. Očita se lahko torej nečastno ali nenravno dejanje in se vendar ne zapade §-u 488 k. z., če se ni navedlo konkretnih dejstev, iz katerih sestoji to dejanje. N. pr.: „Ti si mi sina zapeljal, da je postal pijanec“, je kvalificirati po §-u 491 k. z., ker se pač navaja dejanje, vendar nobenih gotovih dejstev, v kojih je to dejanje obstajalo. Navaja se tu nekak uspeh cele vrste dejstev, ki so imele za posledico, da je bil sin zapeljan. To, kar je tedaj konkluzija ali posledica posameznih navedenih konkretnih dejanj, to očitati ni kaznjivo po §-u 488 k. z. „Ti si sina zapeljal, da je včeraj delo zamudil“, „Ti si ga vodil po zakotnih lokalih“ — to so očitanja nenravnih dejanj z navedbo gotovih dejstev. Samoobsebi je razumljivo, da se je treba vselej ozirati na ves kontekst in na vtisk, ki ga imajo ali morajo imeti v konkretnem slučaju udeleženci, tako, da je očitanje: „Ti si mi hčer zapeljal“ lahko kvalificirano po §-u 487 k. z., če je iz vse zveze spoznati, da se je očitano zapeljanje v zmislu §-a 506 k. z., a po §-u 488 k. z., če je kontekst oz. so udeleženci taki, da morajo vedeti, da je šlo za konkreten dogodek, ki pa nima znakov kakega prestopka k. z., ali pa po §-u 491 k. z., če je bilo očitanje splošno. Če torej očitanja „dejanj“ niso v takem slučaju kaznjiva po §-u 488 k. z., nastane vprašanje, ali so kaznjiva po §-u 491 k. z. Čim se očita kako nečastno dejanje, se očita tudi zaničljiva lastnost, da je razžaljenec sposoben zagrešiti tako dejanje. N. pr. „On je z ženo grdo ravnal“ je kvalificirati po §-u 491 k. z., ker se s tem očita surovost, nikakor pa ne po §-u 488 k. z. ker se ne pove nobeno konkretno dejstvo, v katerem naj bi to grdo dejanje obstajalo. § 491 k. z. je potemtakem nekak subsidijski §, v katerega se vjame, kar ne gre v mreže strožjih §-ov 487 in 488 k. z. Ko se analizujejo ti §-i, je treba svariti, da bi iskali definicij za izraze „dejstvo“, „dejanje“ morda filozofsko, ker bi potem prišli v zagate, kateri pojem je širši. Umevati je izraze povsem naravno in neprisljuno in marsikoja pravda radi razžaljenja časti bode končala brez obsodbe, ker se izkaže, da se je le vprično ene osebe očitano po §-u 491, a ne po §-u 488 k. z. G. Ž.

— (Popravek.) Na strani 321. čitaj za besedo „Rechtseinheit“ v predzadnji vrsti odspodaj: 1911; na str. 324. za besedo „sme“ v zadnji vrsti spodaj: pri nas, na isti strani v deseti vrsti od spodaj namesto besede „organični“ — ograničeni.

„Slovenski Pravniki“ izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva „Pravniki“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je za društvo „Pravnik“ v Ljubljani uredil ter se dobivajo pri knjigotržcih naslednje pravne knjige:

a) knjige slovenske:

Civilnopravdni zakoni (IV. zvezek „Pravnikove zbirke“) z obširnim slovenskim in hrvatskim stvarnim kazalom, z odvetniškima tarifoma J. 1897. in 1909 ter z dopolnilom za 1906—1910 krog 1000 strani, vez. à K 8.—.

Dopolnilo Civilnopravdnim zakonom za leta 1906 do 1910 K 120.

Odvetniški tarifi od 11. dec. 1897 in 3. junija 1909, določila o rabi slovenskega in hrvat. jezika pred sodišči, sodne pristojbine, broš. à K 180.

Nova odvetniška tarifa od 3. junija 1909 s alfab. stvarnim kazalom K —80.

Nova odvetniška tarifa v obliki stenskega plakata K —80.

Zakoni o javnih knjigah, (V. zv. Pravnikove zbirke), I. in II. del, vez. à K 6.—.

Zakoni o javnih knjigah, I. del, vez. à K 320.

Zakoni o javnih knjigah, II. del, vez. à K 320.

Tabela o zemljiškoknjižni kolokovnici K —60.

Zakon o dovoljevanju poti za silo, s pojasnili à K —40.

Pristojbinske olajšave ob konverziji hipoteknih terjatev, à K —80.

Predpisi o razdelbi in ureditvi ter o zložbi zemljišč, à K 2.—.

Predpisi o obrambi poljščine, à K —80.

Kazenska določila iz teh predpisov, à K —20.

Zakoni o nespornem sodstvu (VI. zvezek Pravnikove zbirke), 44 tisk. polj, vez. à 7 K. —

Posebej se iz te knjige dobivajo broširani: Sodni depoziti, K 160; Predpisi o notarskih pristojbinah in zapovedanih not. spisih, K —80; Pristojbine o zapuščinah, K —80; Županstvom izročena opravila sodišč, K —40.

b) knjige hrvatske:

Zakoni o javnim knjigama I. dio (A), vez. à K 360.

Zakoni o javnim knjigama I. dio sa II. dijelom (slovenski), ukupno vezano à K 6.—.

Zakon o dozvoljevanju prijekih puteva, sa tumačem, à K —40.

Tabela o zemljišničkoj biljevini, à K —80.

Društvo „Pravnik“ v Ljubljani izdaja mesečnik „Slovenski Pravnik“, v katerem so slovenski in hrvatski članki pravne vsebine; list stane 10 K na leto.

Isto društvo je izdalo še naslednje pravne knjige:

Kazenski zakon (I. zv. Prav. zb.), uredil dr. J. Kavčič, vez. K 560.

Kazenskopravdni red (II. zv. Prav. zb.) dr. J. Kavčič, vez. K 6.—.

Izvršilni red (ovršni postupnik) (III. zvez. Prav. zb.), uredil Iv. Kavčnik, K 7.—.

Državni osnovni zakoni in drugi ustavni in upravni zakoni, uredil Štefan Lapajne, vez. 6 K (VII. zv. Pravnikove zbirke).

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštenu povzetju, tako da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 h poštne v gotovini ali v poštih znamkah.

Najbolj varno naložen denar! Največja slovenska hranilnica!

Denarnega prometa do 31. decembra 1910 nad 564 milijonov kron.

Mestna hranilnica ljubljanska

v Ljubljani, v lastni hiši, v Prešernovi ulici števil. 3.

Stanje hranilnih vlog nad 40 milijonov kron.

Rezervni zaklad nad 1.200.000 kron.

sprejema vloge vsak dan in jih obrestuje brez odbitka po

4¹/₄ ‰.

Nevzdignjene obresti pripisuje vsakega pol leta h kapitalu. Sprejema vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar. — Denar in knjižice se lahko pošiljajo po pošti.

Za varnost vložnega denarja jamči zraven rezervnega zaklada še mestna občina ljubljanska z vsem premoženjem in z svojo davčno močjo.

Jzguba vložnega denarja je nemogoča,

ker je po pravilih te hranilnice, potrjenih po c. kr. deželni vladi, **izključena vsaka špekulacija** z vložnim denarjem.

Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike**, v podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov pa

Kreditno društvo.

Posoja na zemljišča po 5¹/₂ ‰ in proti poplačevanju dolga po najmanj 1¹/₄ ‰. Dolžnik pa more svoj dolg poplačati tudi poprej, ako hoče. Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.